

SAMPLE CONTENT

मराठी बालभारती WORKBOOK

पाठ्यपुस्तक व बोर्डाच्या कृतिपत्रिका आराखड्यावर आधारित

इयत्ता
आठवी
(मराठी माध्यम)

Published by:

LAZY BONE EDUCATION

मराठी बालभारती WORKBOOK

इयत्ता आठवी (मराठी माध्यम)

ठळक वैशिष्ट्ये

- ☞ CCE Pattern नुसार प्रश्नांची मांडणी
- ☞ दहावीच्या कृतिपत्रिका आराखड्यानुसार पाठांचे परिच्छेदांमध्ये विभाजन
- ☞ पाठाखालील सर्व प्रश्नांचा समावेश
- ☞ वैविध्यपूर्ण आकलन कृतींचा समावेश
- ☞ व्याकरणाच्या अधिकाधिक सरावाकरता प्रत्येक पाठ, कविता व स्थूलवाचनाच्या अंती भाषाभ्यास विभाग अंतर्भूत
- ☞ कवितांच्या अधिक आकलनाकरता प्रत्येक कवितेचा भावार्थ अंतर्भूत
- ☞ कृतींची उत्तरे लिहिण्याकरता पर्याप्त जागा उपलब्ध
- ☞ विद्यार्थ्यांच्या सृजनशक्तीच्या विकासाकरता उपयुक्त

विद्यार्थ्यांचे नाव : _____

शाळेचे नाव : _____

इयत्ता : _____

तुकडी : _____

अनुक्रमांक : _____

Printed at: **Print to Print**, Mumbai

© Lazy Bone Education

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, C.D. ROM/Audio Video Cassettes or electronic, mechanical including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system without permission in writing from the Publisher.

प्रस्तावना

नमस्कार, विद्यार्थी मित्र-मैत्रिणींनो!

इयत्ता आठवीच्या नव्या वर्गात आपणा सर्वांचे स्वागत. या वर्गाकरता शासनाने निर्धारित केलेला ज्ञानरचनाधारित अभ्यासक्रम भाषेची रुची वाढवणारा व अभ्यासाची कला शिकवणारा आहे. 'घोका आणि ओका' या पाठांतर पद्धतीपेक्षा वेगळा असा हा अभ्यासक्रम भाषिक कौशल्यांचा विकास करणारा आहे, यामुळे भाषाज्ञान हे फक्त प्रश्नोत्तरांपुरते मर्यादित न राहता आकलनशक्ती व सर्जनशीलता या क्षमतांचा विकास करणारे ठरेल. या अभ्यासक्रमाला न्याय देत तो अधिक चांगल्या प्रकारे आत्मसात करण्यासाठी सातत्यपूर्ण सराव हाच यशाचा मार्ग ठरेल. या सर्व बाबींचा सारासार विचार करून तयार केलेले लेझी बोन एज्युकेशनचे मराठी कुमारभारती Workbook: इयत्ता आठवी प्रकाशित करताना आम्हांला आनंद होत आहे.

परीक्षेच्या दृष्टिकोनातून विचार करता अधिकाधिक सरावासाठी मुबलक कृतीची सोप्या शब्दांत रचना केली आहे. व्याकरण हा भाषेचा आत्मा असतो हे जाणून व्याकरणाच्या सरावावर अधिकाधिक भर देण्यात आला आहे. यामुळे विद्यार्थ्यांना व्याकरणावर पर्यायाने भाषेवर प्रभुत्व मिळवणे सोपे होईल. कवितांचे उत्तम आकलन होऊन विद्यार्थ्यांना यावर आधारित कृतींचा सराव करणे सोपे व्हावे यासाठी प्रत्येक कवितेच्या सुरुवातीला कवितेचा भावार्थ देण्यात आला आहे. सरावाकरता मुबलक जागा देण्यात आली आहे, यामुळे विद्यार्थ्यांना उत्तरे सुटसुटीतपणे लिहिता येतील. हे Workbook मुलांची परीक्षेच्या दृष्टीने परिपूर्ण तयारी करण्यास उपयुक्त तर आहेच शिवाय त्यांच्या मनात आत्मविश्वास निर्माण करणारेही आहे.

परीक्षेच्या दृष्टीने विद्यार्थ्यांचा अधिकाधिक सराव करून घेणारे हे Workbook त्यांच्या यशाची गुरुकिल्ली ठरेल अशी आम्हांला खात्री वाटते.

प्रयत्नांती परमेश्वर. चला, नियोजनबद्ध अभ्यासाला सुरुवात करूया, परीक्षेला आत्मविश्वासाने सामोरे जाऊया. तुमच्या प्रयत्नांत आम्ही सदैव तुमच्या सोबतच आहोत.

हे Workbook परिपूर्ण करण्यासाठी आम्ही सर्वतोपरी प्रयत्न केले आहेत, तरी Workbook अधिकाधिक उत्कृष्ट व्हावे, यासाठी आपल्या सूचना स्वागतार्ह आहेत. याकरता आपला अभिप्राय support@lazybone.in या ई-मेल पत्त्यावर पाठवावा ही नम्र विनंती.

धन्यवाद!

ज्ञानार्थींना मनःपूर्वक शुभेच्छा!

प्रकाशक

आवृत्ती: द्वितीय

Disclaimer

This reference book is transformative work based on 'मराठी बालभारती; चौथे पुनर्मुद्रण: २०२२' published by the Maharashtra State Bureau of Textbook Production and Curriculum Research, Pune. We the publishers are making this reference book which constitutes as fair use of textual contents which are transformed by adding and elaborating, with a view to simplify the same to enable the students to understand, memorize and reproduce the same in examinations.

This work is purely inspired upon the course work as prescribed by the Maharashtra State Bureau of Textbook Production and Curriculum Research, Pune. Every care has been taken in the publication of this reference book by the Authors while creating the contents. The Authors and the Publishers shall not be responsible for any loss or damages caused to any person on account of errors or omissions which might have crept in or disagreement of any third party on the point of view expressed in the reference book.

© reserved with the Publisher for all the contents created by our Authors.

No copyright is claimed in the textual contents which are presented as part of fair dealing with a view to provide best supplementary study material for the benefit of students.

अनुक्रमणिका

क्र.	पाठ	लेखक / लेखिका / कवी / कवयित्री	पृष्ठ क्र.	
भाग - १				
१.	भारत देश महान (गीत)	माधव विचारे	१	
२.	माझ्या देशावर माझे प्रेम आहे	यदुनाथ थत्ते	२	
३.	लाखाच्या ... कोटीच्या गप्पा	वसंत जोशी	१०	
४.	नव्या युगाचे गाणे (कविता)	वि. भा. नेमाडे	१८	
५.	सुरांची जादूगिरी	डॉ. द. ता. भोसले	२६	
भाग - २				
६.	असा रंगारी श्रावण (कविता)	ऐश्वर्य पाटेकर	३५	
७.	अण्णा भाऊंची भेट	विठ्ठल उमप	४३	
८.	धाडसी कॅप्टन : राधिका मेनन	मच्छिंद्र ऐनापुरे	५०	
९.	विद्याप्रशंसा (कविता)	कृष्णाशास्त्री चिपळूणकर	५९	
१०.	लिओनार्दो दा व्हिंची (स्थूलवाचन)	अच्युत गोडबोले, दीपा देशमुख	६५	
भाग - ३				
११.	स्वामी विवेकानंदांची भारतयात्रा	सुनील चिंचोलकर	७१	
१२.	गोधडी (कविता)	डॉ. कैलास दौंड	८०	
१३.	पाड्यावरचा चहा	गोदावरी परुळेकर	८७	
१४.	फुलपाखरे	वि. पां. दांडेकर	९६	
१५.	आळाशी (कविता)	हनुमंत चांदगुडे	१०४	
भाग - ४				
१६.	चोच आणि चारा	मकरंद जोशी	१११	
१७.	अन्नजाल (कविता)	हर्ष सदाशिव परचुरे	११९	
१८.	जलदिंडी	डॉ. विश्वास येवले	१२६	
१९.	गे मायभू (कविता)	सुरेश भट	१३४	
२०.	शब्दकोश (स्थूलवाचन)		१४१	
२१.	संतवाणी	(अ)	संत तुकाराम	१४५
		(आ)	संत सावता माळी	१५१

[टीप: पाठाखाली दिलेले प्रश्न * या चिन्हाने दर्शवले आहेत.]

याकरण-भाषाभ्यास व उपयोजित लेखन विभागांत अधिक गुण मिळवायचे असल्यास
“मराठी व्याकरण-भाषाभ्यास व उपयोजित लेखन” या पुस्तकाद्वारे सराव करा. या पुस्तकाच्या अधिक
माहितीसाठी दिलेला Q. R. Code स्कॅन करा.

Sample Content

(टीप: प्रस्तुत गीत काव्यानंदासाठी दिले आहे. विद्यार्थ्यांनी ते तालासुरांत म्हणावे.)

कवितेचा भावार्थ

‘चला चला.....देश महान।।१।।’

चला, आपण ‘भारत देश महान’ हे गीत एक होऊन, एकासुरात गाऊया.

‘हिमालयाची हिमशिखरे.....पवित्र स्नान।।१।।’

आपली भारतभूमी निसर्गसौंदर्याने नटलेली आहे. तिच्या डोक्यावर म्हणजेच उत्तरेस हिमालयाची हिमशिखरे डौलाने विराजमान झालेली आहेत. येथे वाहणाऱ्या गंगा, यमुना आणि गोमती अशा पवित्र नद्या या भूमीला मंगल स्नान घालतात.

‘इतिहास नवा.जागवी राष्ट्राभिमान।।२।।’

भारतभूमीला त्यागाचा, पराक्रमाचा महान इतिहास लाभला आहे. तिच्या मातीत जन्मलेल्या सुपुत्रांनी तिच्या रक्षणासाठी शौर्य गाजवले, आपल्या प्राणांचे महान बलिदान दिले. शौर्याची व पराक्रमाची मोठी परंपरा लाभलेली ही भारतभूमी साऱ्या जगाला समतेचा व विश्वशांतीचा संदेश देते. आपल्यातील राष्ट्राभिमान सतत जागवते.

‘शौर्याने जे.....उंच निशाण।।३।।’

भारतभूमीला पारतंत्र्यातून मुक्त करण्यासाठी अनेक वीर प्राणपणाने लढले. ते भारतमातेसाठी रणांगणावर बलिदान देत पावन झाले, इतिहासात अजरामर झाले. या भारतमातेच्या स्वातंत्र्याचे स्वप्न तिच्या सुपुत्रांनी शर्तीचे प्रयत्न करून, तिचा ध्वज डौलात फडकवत सत्यात उतरवले.

भाषाभ्यास विभाग

१. खालील शब्दांचे समानार्थी शब्द कवितेतून शोधून लिहा.

i. तोंड	-	ii. गीत	-	iii. बर्फ	-
iv. डोके	-	v. अंधोळ	-	vi. वीरता	-
vii. युद्धभूमी	-	viii. पवित्र	-		

शिक्षकांचा शेर:

दिनांक:

संकलित मूल्यमापन

परिच्छेद १

कृती १ – आकलन

१. आकृत्या पूर्ण करा.

i.

	आई प्रेम करते म्हणजे	
--	----------------------	--

*ii.

‘भारतमाता की जय’ मधील भारतमाता म्हणजे	
---------------------------------------	--

iii.

देशावर प्रेम करायचे म्हटले तर यांतील भेद विसरावे			

*iv.

महात्मा गांधींनी सांगितलेली प्रेमाची दोन वैशिष्ट्ये	

*२. खालील विचार कोणाचे आहेत ते लिहा.

क्र.	विचार	व्यक्ती
i.	‘भारतमाता’ म्हणजे भारतातले सर्व लोक.	
ii.	‘प्रेम निष्क्रिय असूच शकत नाही.’	

[मी एकदा एका..... तसे सुबुद्धही हवे. ”]

(टीप: परिच्छेदावर आधारित कृतीकरिता संपूर्ण परिच्छेद न देता केवळ परिच्छेदाची सुरुवात व शेवट यांचा उल्लेख करण्यात आला आहे. त्यानुसार, विद्यार्थ्यांनी पाठ्यपुस्तकातील परिच्छेद वाचून कृती सोडवाव्या.)

कृती २ – आकलन

१. का ते लिहा.

i. लेखक शाळेत गेले असता सुखावले.

उत्तर:

ii. मुले आश्चर्याने लेखकाकडे पाहत राहिली.

उत्तर:

२. हे केव्हा घडले ते लिहा.

लोकांनी पंडित जवाहरलाल नेहरूंची गाडी अडवली, जेव्हा...

उत्तर:

कृती ३ – स्वमत/अभिव्यक्ती

*१. तुमच्या शब्दांत उत्तर लिहा.

तुमच्या आईचे तुमच्यावरील प्रेम व्यक्त करणारा एखादा प्रसंग थोडक्यात लिहा.

[मुद्दे: घडलेली घटना – आईने दाखवलेली माया – घेतलेले कष्ट – तुमची भावना.]

उत्तर:

(टीप: विद्यार्थ्यांना स्वमत लेखन सोपे जावे यासाठी प्रत्येक स्वमताखाली काही मुद्दे दिलेले आहेत. त्याआधारे विद्यार्थी स्वमत/अभिव्यक्ती लिहू शकतात. परीक्षेत असे मुद्दे दिले जाणार नाहीत. या मुद्द्यांशिवायही विद्यार्थी आपले उत्तर लिहू शकतात.)

परिच्छेद २

कृती १ – आकलन

१. चौकटी पूर्ण करा.

i.	या वृत्तीने केलेले मोठे कामही लहान असते	→	____
ii.	या वृत्तीने केलेले लहान कामही मोठे असते	→	____
iii.	देशावर प्रेम म्हणजेच यांच्यावरील प्रेम	→	____
iv.	कधीही निष्क्रिय राहू न शकणारे	→	____
v.	प्रेमात असणारी शक्ती	→	____

२. कोण ते लिहा.

- देशासाठी सणंग विणतो आहे अशा भावनेने शेले विणणारे - -----
- पदार्थांमध्ये प्रेमाची चव मिसळणारी - -----
- 'माझ्या देशावर माझे प्रेम आहे' असे खऱ्या अर्थाने म्हणू शकणारे - -----

*३. खालील विचार कोणाचे आहेत ते लिहा.

विचार	व्यक्ती
'खरा तो एकची धर्म, जगाला प्रेम अर्पावे.'	-----

["पण शांततेच्या काळात माझे प्रेम आहे.]

कृती २ – आकलन

१. हे केव्हा घडेल ते लिहा.

- आपण केलेल्या कार्याची गुणवत्ता निश्चितच वेगळी असेल, जेव्हा

उत्तर: -----

- गाड्या घाण राहणार नाहीत, जेव्हा

उत्तर: -----

२. कारण लिहा.

संत कबीर यांचे शेले विणायचे काम अपूर्व असायचे, कारण ...

उत्तर: -----

३. तक्ता पूर्ण करा.

क्र.	इच्छा	शक्य गोष्टी
i.	सारे विश्व प्रेमाने कवेत घ्यावेसे वाटले	-----
ii.	यच्चयावत मानवमात्रांवर प्रेम करायचे म्हटले	-----

कृती ३ – स्वमत/अभिव्यक्ती

१. 'पोटापलीकडे पाहायला शिकल्याखेरीज माझ्या देशावर माझे प्रेम आहे असे आपल्याला म्हणताच येणार नाही' या वाक्याचा तुम्हांला समजलेला अर्थ लिहा.

[मुद्दे: देशप्रेमाची भाषा – देशाच्या हिताचा विचार – देशप्रेमाचे स्वरूप – स्वार्थाचा त्याग]

उत्तर: -----

२. 'खरा तो एकची धर्म, जगाला प्रेम अर्पावे' या ओळींचा तुम्हांला समजलेला अर्थ लिहा.
[मुद्दे: मानवाचा खरा धर्म – माणसातील भेदभाव नष्ट करणे – समानता – आनंद – सर्व जग सुखी]

उत्तर:

परिच्छेद ३

कृती १ – आकलन

१. आकृत्या पूर्ण करा.

i.

आपले देशावर प्रेम असते
तर ही परिस्थिती दिसली
नसती

.....

.....

ii.

यांचे निमित्त करून आपसांत भांडलेले भारतमातेला रुचणार नाही

.....

.....

.....

.....

iii.

देशावरील प्रेम सिद्ध करण्यासाठी आपल्याला समाजघटकांना यांची हमी देता आली पाहिजे

.....

.....

.....

.....

२. चौकटी पूर्ण करा.

i.

आपली भूमी अशी आहे

ii.

आपल्या कर्तृत्वावर अवलंबून असलेली गोष्ट

[खरोखरच आपल्या देशावर देशावर प्रेम करणे.]

कृती २ – आकलन

१. योग्य विधान लिहा.

- देशातील हवा, पाणी, निसर्ग बिघडून टाकल्यामुळे आपल्या देशावरील आपले प्रेम सिद्ध होईल.
- 'वंदे मातरम्' गीतातील आदर्श वास्तवात येण्यासाठी धडपडण्याची प्रेरणा मिळाली पाहिजे.
- भूमिपुत्रावर ज्यांना प्रेम करता येत नाही त्यांचे भूमीवर प्रेम करणे सहज शक्य होईल.
- देशावर प्रेम करणे म्हणजे भूमीवर प्रेम आणि भूमिपुत्रांचा द्वेष करणे होय.

उत्तर:

*२. परिच्छेदाच्या आधारे थोडक्यात स्पष्ट करा.

सस्यश्यामला माता

उत्तर:

कृती ३ – स्वमत/अभिव्यक्ती

१. तुमचे देशावरील प्रेम सिद्ध करण्यासाठी या देशाचा नागरिक म्हणून तुम्ही काय कराल?

[मुद्दे: नागरिक म्हणून असलेली कर्तव्ये – देशहिताची कामे – देशसेवा – देशावरील प्रेम]

उत्तर:

पाठाधारित कृती

*१. पाठाच्या आधारे थोडक्यात स्पष्ट करा - प्रतिज्ञा

उत्तर: _____

*२. खालील आकृती पूर्ण करा.

देशावरील प्रेम सिद्ध
होण्यासाठी लेखकाने
पाठात सांगितलेल्या
विविध कृती

*३. तुमच्या शब्दांत उत्तरे लिहा.

प्रतिज्ञेतील एखाद्या शब्दाचा अर्थ जाणून घेताना व कृतीत आणतानाचा तुमचा अनुभव लिहा.

उत्तर: _____

भाषाभ्यास विभाग

अ. व्याकरण घटकांवर आधारित कृती

*१. गटात न बसणारा शब्द ओळखा व तो शब्द गटात का बसत नाही यामागील कारण सांगा.

i. मी, आपण, रत्ना, त्यांचे - _____

ii. राहणे, वाचणे, गाणे, आम्ही - _____

iii. तो, हा, सुंदर, आपण - -----

iv. भव्य, सुंदर, विलोभनीय, करणे - -----

*२. वाचा व उत्तरे लिहा.

प्रमुख विद्यार्थी क्रमांक बक्षीस प्रथम पाहुणे दिले.

i. वरील शब्दसमूह वाक्य आहे काय? - -----

ii. वरील शब्दसमूहातून अर्थबोध होतो का? - -----

iii. अर्थबोध होण्यासाठी वाक्य कसे लिहावे लागेल ते लिहा. - -----

*३. खालील शब्दसमूहांचा वाक्यात उपयोग करा.

i. गगनभेदी घोष करणे - -----

ii. रचनात्मक काम करणे - -----

iii. पोटापलीकडे पाहणे - -----

iv. कचाट्यात सापडणे - -----

४. खालील शब्दांचे मूळ शब्द व सामान्यरूप ओळखून लिहा.

क्र.	शब्द	मूळ शब्द	सामान्यरूप
i.	शाळेत	-----	-----
ii.	लोकांनी	-----	-----

५. खालील वाक्यांचे प्रकार ओळखा.

(विधानार्थी / प्रश्नार्थी / उद्गारार्थी / आज्ञार्थी)

i. हो, हो, करते तर! - -----

ii. देशावर प्रेम करायचे, तर तुम्ही काय कराल? - -----

६. खालील वाक्यांतील काळ ओळखा.

i. मी शाळेत गेलो होतो. - -----

ii. मी माझ्या देशाचा गौरव वाढवेन. - -----

७. खालील वाक्यांतील प्रयोग ओळखून लिहा.

i. आईने भाकऱ्या थापल्या. - -----

ii. कावळे प्रार्थना म्हणतात. - -----

८. खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

i. संकटांना आमंत्रण देणे - -----

वाक्य: -----

ii. कवेत घेणे –

वाक्य: _____

iii. घाम गाळणे –

वाक्य: _____

iv. खटपट करणे –

वाक्य: _____

आ. भाषिक घटकांवर आधारित कृती

*१. समान अर्थाचे जोडशब्द तयार करा.

उदा. पालनपोषण

- i. दंगा – _____ ii. कोड – _____ iii. थट्टा – _____
iv. धन – _____ v. बाजार – _____

*२. खाली दिलेल्या शब्दांचे तक्त्यात वर्गीकरण करा.

गाव, गावे, देश, काम, शोला, सणंग, मुलगा, मूल, मुले, आई, यंत्र, रेल्वे, विश्व, शक्ती, भूमी, चित्र, हवा, पाणी, निसर्ग, गीत, भाषा.

पुल्लिंग	स्त्रीलिंग	नपुंसकलिंग
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

३. खालील शब्दांचे समानार्थी शब्द लिहा.

- i. प्रार्थना – _____ ii. भूमी – _____
iii. भेद – _____ iv. पोट – _____

४. खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

- i. दुर्दैवी × _____ ii. गुलाम × _____
iii. भेद × _____ iv. निष्क्रिय × _____

५. खालील वाक्यांत योग्य विरामचिन्हे घालून वाक्ये पुन्हा लिहा.

- i. मी विचारले तुम्ही देशावर प्रेम करता म्हणजे काय करता
ii. सर्व भूमिपुत्रांना न्याय स्वातंत्र्य समता आणि आपलेपणा यांचे आश्वासन देणे म्हणजेच देशावर प्रेम करणे

उत्तर: _____

शिक्षकांचा शेर:

दिनांक:

AVAILABLE BOOKS FOR STD. VIII: (ENG., MAR. & SEMI ENG. MED.)

NOTES

- English Balbharati
- मराठी सुलभभारती
- हिंदी सुलभभारती
- History and Civics
- Geography
- General Science
- Mathematics

NOTES

- My English Book
- मराठी बालभारती
- हिंदी सुलभभारती
- इतिहास व नागरिकशास्त्र
- भूगोल
- सामान्य विज्ञान
- गणित

WORKBOOK

- English Balbharati
- मराठी सुलभभारती
- हिंदी सुलभभारती
- My English Book
- मराठी बालभारती

AVAILABLE BOOKS FOR STD. IX: (ENG., MAR. & SEMI ENG. MED.)

NOTES

- English Kumarbharati
- मराठी अक्षरभारती
- हिंदी लोकभारती
- हिंदी लोकवाणी
- आमोद: सम्पूर्ण-संस्कृतम्
- आनन्द: संयुक्त-संस्कृतम्
- History and Political Science
- Geography
- Mathematics (Part - I)
- Mathematics (Part - II)
- Science and Technology

NOTES

- My English Coursebook
- मराठी कुमारभारती
- इतिहास व राज्यशास्त्र
- भूगोल
- गणित (भाग - I)
- गणित (भाग - II)
- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

WORKBOOK

- English Kumarbharati
- मराठी अक्षरभारती
- हिंदी लोकभारती
- My English Coursebook
- मराठी कुमारभारती

ADDITIONAL TITLES

Grammar & Writing Skills Books
(Std. VIII, IX & X)

- Marathi
- Hindi
- English

OUR PRODUCT RANGE

Children Books | School Section | Junior College
Degree College | Entrance Exams | Stationery

Visit Our Website

Marketed by:

Target Publications® Pvt. Ltd.
Transforming lives through learning.

Address:

B2, 9th Floor, Ashar, Road No. 16/Z,
Wagle Industrial Estate, Thane (W)- 400604

Tel: 88799 39712 / 13 / 14 / 15

Website: www.targetpublications.org

Email: mail@targetpublications.org

Explore
our range of
STATIONERY

